

SVEUČILIŠTE U LUDBREGU 1956. - 2001.

O 45. OBLJETNICI SVEUČILIŠTA

*T*radicija obrazovanja odraslih na području Hrvatske postoji od početka dvadesetog stoljeća kada Pučko sveučilište i Dom narodnog zdravlja u Zagrebu te Gospodarska sloga, čija djelatnost je namijenjena potrebama seljačkih gospodarstava, organiziraju domaćinske tečajeve. Ta se tradicija nastavlja i poslije II. svjetskog rata, a pedesetih se godina u gotovo u svim općinama osnivaju radnička ili narodna sveučilišta kao institucije za organizaciju najraznovrsnijih oblika obrazovanja odraslih putem predavanja, tribina, seminara, tečajeva, a prema potrebama i interesima pojedinih grupa građana. U manjim mjestima narodna sveučilišta preuzimaju i kina, knjižnice te organiziraju kulturne djelatnosti u užem smislu riječi poput izložbi, kazališnih predstava, književnih večeri i koncerata. Tako je bilo i u Ludbregu.

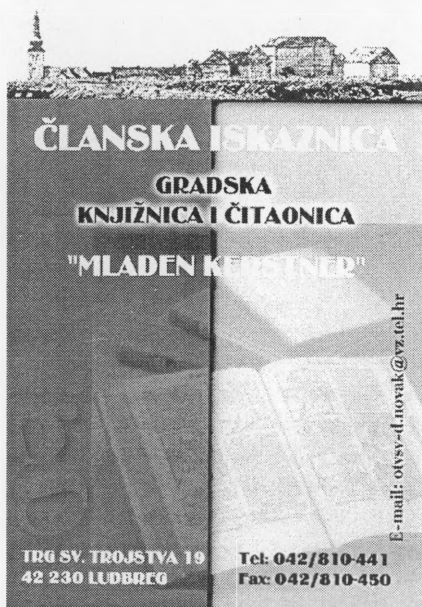
Prvi Upravni odbor Narodnog sveučilišta Ludbreg sastao se 19. prosinca 1956. godine kada su i osnovane sljedeće komisije: komisija za film i kino, komisija za predavanja, komisija za stručno uzdizanje radnika i službenika, komisija za tečajeve i seminare. U to vrijeme u Ludbregu postoji stalno kino i pokretno kino koje prikazuje filmove po okolnim selima. Isto tako je u Ludbregu tada djelovalo amatersko kazalište koje se djelomično financiralo od prodanih kino ulaznica. Od ukupne zarade se izdvajalo i za izgradnju društvenog doma. Svi koji su bili uključeni u rad i vođenje programa Narodnog sveučilišta, nagrađivani su honorarima pa se kinooperatori i biljeteri nagrađuju po kino predstavi, a voditelji tečajeva po broju održanih sati nastave. Predsjednik, tajnik i blagajnik dobivaju mjesečne nagrade za svoj rad.

Godine 1960. javlja se potreba za postavljanjem upravitelja Sveučilišta. Izabran je Dragutin Novak, agilni ludbreški učitelj koji tu dužnost vrlo uspješno obavlja do 1969. godine nakon čega je izabran za predsjednika Skupštine općine Ludbreg. Rješenje o pripojenju razglasne stanice, čitaonice i knjižnice Narodnom sveučilištu Ludbreg donosi se 1. siječnja 1961. godine. Zapošljava se i prvi rukovoditelj centra za obrazovanje odraslih, gospodin Augustin Petrač. U sklopu djelatnosti Sveučilišta postoji i fotolaboratorij u kojem se izrađuju fotografije i dijazpozitivi za potrebe Sveučilišta, ali i za potrebe građanstva i privrede. Isti slučaj je i s izradom plakata i uređenjem izloga te izradom raznih reklama. Prema rješenju izdanom 1960. godine na korištenje Narodnom sveučilištu je dan Društveni dom, a 1964. odlukom Općinske skupštine isti prelazi u vlasništvo Narodnog sveučilišta te se osiguravaju sredstva za njegovo dovršenje. Često se 1960. godina uzima i kao godina osnivanja Narodnog sveučilišta Ludbreg, iako su neki njegovi oblici postojali i ranije.

Nova kino dvorana koja se nalazi u sklopu društvenog doma, počinje se koristiti 1966. godine. Istovremeno se u novom i većem prostoru planira organizirati 10 - 12 kazališnih predstava godišnje, nekoliko književnih večeri i izložaba te koncerti zabavne i ozbiljne glazbe. Slijedi odluka, donijeta 30. srpnja 1966. godine, o otvaranju nove organizacijske jedinice - Radio stanice. Prvi je tehničar Milan Molnar, a prva spikerica Justina Novak.

Nakon odlaska Mladena Kerstnera, 1966. godine, na mjesto stručnog suradnika za kulturu primljen je Mirko Gerić, a 1967. počeo je raditi na mjestu knjižničara gdje ostaje sljedećih 28 godina, do umirovljenja. Stručni suradnik za kulturu postaje Mirko Prokeš koji kasnije nasljeđuje Dragutina Novaka na mjestu ravnatelja. Za stručnog suradnika centra za obrazovanje primljen je 1967. primljen je Franjo Novak, a Mira Štefanac, kao učitelj muzičkog odgoja, podučava solfeggio, klavir i harmoniku. Slijedeće godine za urednika programa na radio stanici Ludbreg primljen je Franjo Vrtulek.

Sveučilište je sedamdesetih godina odigralo vrlo važnu ulogu u ekonomskom razvoju Ludbrega. Stručni andragoški seminari bili su redovite aktivnosti voditelja tečajeva na Sveučilištu dok su predavači često bili i

Članska iskaznica gradske knjižnice i čitaonice "Mladen Kerstner" u Ludbregu promovirana 2001. godine (idejno rješenje: Robert Majhen,; autor ludbreške vinjete: akademski slikar Goran Petrač)

zamjena sorata žitarica visokorodnim sortama, odabrane su bolje agrotehničke mjere, veća je upotreba mineralnih gnojiva i zaštitnih sredstava, uvedena je intenzivna proizvodnja povrća i sjemenja. Povećana je i proizvodnja peradi, uvedene su nove pasmine svinja i stoke i sve je to rezultiralo multipliciranjem prihoda na istim površinama i ublažilo pitanje nezaposlenosti. Naravno da je Poljoprivredni kombinat "Bednja" kao organizator proizvodnje i plasmana tih proizvoda imao ključnu ulogu jer samo obrazovanje bez mogućnosti da se novo znanje i materijalizira, bila bi samo prosvjetarska akcija. Osim tih oblika obrazovanja, Narodno sveučilište organizira i niz krojačkih tečajeva te tečajeva iz domaćinstva koje su vodili liječnici i medicinske sestre Zdravstvene stanice Ludbreg".

U nastavku razgovora gospodin Novak je istaknuo i neke druge oblike obrazovanja koji su u to vrijeme bili organizirani u Narodnom sveučilištu, poput večernje škole za osnovno obrazovanje, tečajeva za stjecanje polukvalifikacija, kvalifikacija i visokih kvalifikacija za radnike u proizvodnji i večernje tečajeve za upravnu i ekonomsku srednju školu. Svim tim oblicima obrazovanja bilo je obuhvaćeno preko 2000 polaznika. Osim tih stalnih oblika obrazovanja, organizirano je niz predavanja s raznih područja znanosti, kulture i slično, održavane su redovite kino predstave po nekim selima i u Ludbregu, organizirano je niz kazališnih predstava, koncerata, izložbi, književnih večeri te je posuđeno na stotine knjiga iz knjižnice u Ludbregu, ali i po okolnim selima i u radnim organizacijama. Narodno sveučilište razvilo je izvanrednu suradnju sa sličnim institucijama u zemlji i inozemstvu, posebno u Čehoslovačkoj i Austriji. U priloženom pretisku programske orijentacije Narodnog sveučilišta Ludbreg od 1973. godine (sl. 1) jasno su prikazana tri područja djelovanja: Centar za obrazovanje, Centar za kulturu i Centar za informiranje.

Nadalje ću predočiti raznolikost djelatnosti Narodnog sveučilišta Ludbreg koja je sumirana u Ludbreškom listu 1986. godine. Spomenimo samo nekoliko brojčanih pokazatelja koji će barem djelomično prikazati važnost i širinu djelatnosti Narodnog sveučilišta Ludbreg u skoro pola stoljeća. Na primjer, u prvih deset godina rada, prosječni broj zaposlenih bio je 18, u drugih 10 godina 15, a danas je u Učilištu zaposleno 8 ljudi. U tom

priznati andragozi i pedagozi poput Zvonarevića, Ogrizovića, Šimleše i dr. Išlo se i na studijska putovanja u strane zemlje poput Čehoslovačke, Austrije, Istočne i Zapadne Njemačke radi razmjene iskustava. Većina organiziranih tečajeva bila je u vezi sa stručnim obrazovanjem u proizvodnji, a programi su se stvarali prema potrebi. Odličan je primjer tečaj za upotrebu gnojiva i uzgoj visokorodne pšenice koji je za ono vrijeme bio izrazito napredan i moderan. Prvi direktor Sveučilišta, Dragutin Novak, čije ime Učilište danas nosi, bio je velika pokretačka snaga tih projekata.

Za ilustraciju navodim dio razgovora koji je 1990. godine na Radio Ludbregu vodio urednik Franjo Vrtulek s gospodinom Dragutinom Novakom koji je, govoreći o ulozi Narodnog sveučilišta za razvoj gospodarstva Ludbrega, između ostalog rekao: "Poljoprivreda je šezdesetih godina još uvijek bila najznačajniji faktor privrede Ludbrega i imala je najveći udio u narodnom dohotku. Iz toga najznačajnijeg privrednog resursa trebalo je izvući najviši mogući dohodak po jedinici površine prelaskom na intenzivno iskorištavanje zemlje i tako iz prirodne proizvodnje preći na robnu proizvodnju što nije bilo moguće na tradicionalnoj proizvodnji i agrotehnici. U tu svrhu Narodno sveučilište, zajedno s Poljoprivredno - prehrambenim kombinatom "Bednja", Veterinarskom stanicom Ludbreg i Poljoprivrednom stanicom Varaždin organizira svake zime od studenoga do ožujka stotine predavanja, desetine tečajeva i seminara za ratare, stočare, peradare, za proizvođače sjemena i ljekovitog bilja. Rezultat takvog višegodišnjeg rada je potpuna

prvom desetogodišnjem razdoblju, Narodno sveučilište Ludbreg priredilo je 347 predavanja za 26 434 posjetilaca, organiziralo desetak obrazovnih ekskurzija za 1 500 sudionika, 40 -tak kazališnih gostovanja za 8 900 građana, 30 -tak glazbenih priredaba za 15 000 posjetilaca, zatim 10 -tak književnih večeri, 10 -tak izložbi i drugo. Organiziran je rad knjižnice i čitaonice koju je u prvih 10 -tak godina posjetilo 85 000 korisnika, a na čitanje je posuđeno više od 75 700 svezaka. U tom razdoblju građanima je prikazano 1 506 filmova u ukupno 6 239 filmskih predstava, a ukupno je kino predstave gledalo 1 023 658 posjetilaca. Lokalna radio stanica je od 1966. godine godišnje emitirala 40 000 minuta vlastitog programa.

Najznačajniji i najobimniji izdavački poduhvat Narodnog sveučilišta Ludbreg, SIZ -a za kulturu, tehničku kulturu i informiranje i Skupštine općine Ludbreg, nakon sedmogodišnjeg rada, bilo je izdavanje monografije "Ludbreg" 1984. godine. Na knjizi je radilo tridesetak istaknutih autora, sveučilišnih profesora, kulturnih i drugih javnih djelatnika, a obrađena je povijest Ludbrega i bivšeg kotara Ludbreg od pretpovijesti do današnjih dana u svim važnijim područjima.

Rad Narodnog sveučilišta Ludbreg od 1980. do 1985. godine najbolje oslikavaju riječi Franje Vrtuleka: "Zbog višegodišnjeg neulaganja u održavanje zgrade Sveučilišta (nije bilo novaca ili razumijevanja), početkom 1980. godine izgledalo je da će Sveučilište morati prestati s radom, a zgrada će se početi pomalo urušavati, najprije strop kino dvorane, a onda pomalo i sve ostalo. Vlastitim sredstvima i uz dotaciju tadašnjeg republičkog SIZ-a za kulturu, 1980. godine započela je postupna cjelovita obnova zgrade Sveučilišta te nabava potrebnog namještaja i opreme. Pristupilo se saniranju temelja i krovništva zgrade, uredjenju fasade, sanaciji velikog stropa u kino dvorani, uredjenju pozornice, poda dvorane i nabavi novih stolaca za kino dvoranu. Zatim se uređuje kotlovnica s automatikom za centralno grijanje, zida se novi, 14 -metarni, centralni dimnjak unutar zgrade jer postojeći nije zadovoljavao tehničke uvjete centralnog grijanja. Zidanje unutarnjeg dimnjaka velikog profila i velike visine bio je pravi poduhvat u građevinskom smislu.

Pristupilo se i obnovi svih prostora u zgradi: vijećnice (uređenje zidova, zavjesa i novog tapeciranja sjedala i vratiju), male dvorane s nabavom novog namještaja, donje učionice s nabavom novog namještaja, a započela je i obnova prostora knjižnice i čitaonice te nabava prvih metalnih polica za knjige. Uređeni su i prostori pojedinih ureda, a izvršeno je i preseljenje radio stanice s kata u prizemlje te uređenje prostora za radio stanicu. Obnova zgrade događala se paralelno uz brojne kulturne sadržaje (izložbe, kazalište i drugo) te promociju monografije "LUDBREG" 1984. godine, uz prisustvo tadašnjeg ministra za kulturu Republike Hrvatske Božidara Gagre. Godine 1985. izvršena je nabava potpuno nove radio stanice: 300W UKV odašiljača (predajnika), postavljena antena na zgradi Sveučilišta, nabavljen novi tonski pult, novi profesionalni magnetofoni i gramofoni kao i ostali pribor potreban za rad radija. U uređenje zgrade i prostorija Sveučilišta uložena su velika novčana sredstva, prvenstveno vlastita, s nešto malo dotacije republičkog SIZ -a kulture, a za nabavu nove radio stanice novac je dijelom osiguralo Sveučilište iz radijskih prihoda, zatim društveno - političke organizacije i Ured za obranu.

Vrijeme od 1980. do 1985. godine bilo je i jedno od najintenzivnijih u radu Narodnog sveučilišta: u Centru za obrazovanje odraslih bilo je i do tridesetak obrazovnih oblika godišnje, u Centru za kulturu desetak kazališnih predstava godišnje i isto toliko izložbi kao i koncerata s posjetom većom od desetak tisuća posjetitelja, a kino je bilježilo godišnji posjet od oko 55 000 posjetitelja. Zabilježen je i značajan posjet knjižnici i čitaonici te su organizirani redoviti knjižni punktovi u poduzećima i dječjem vrtiću. U Centru za informiranje uz radio stanicu izlazio je i mjesečnik "Ludbreški list", a povremeno i humoristički list "Klopotec". Od 1977. do 1984. godine radilo se i na velikoj monografiji Ludbrega, pri čemu je Sveučilište bilo organizator, domaćin uredništvu i kasnije nakladnik knjige koja je tiskana na više od 600 stranica u nakladi od 5 000 primjeraka. Sveučilište je pored sadržaja u svojim prostorima organiziralo sadržaje i u mjesnim zajednicama i poduzećima - izložbe, prikazivanje filmova, predavanja, susrete i drugo te je organiziralo rad animatora kulture za svaku pojedinu sredinu.

Godine 1990. sredstvima tadašnje općine Ludbreg i sredstvima za obranu sagrađen je novi antenski sustav u Ludbreškim Vinogradima koji danas koriste Radio Ludbreg i Radio Varaždin. Nakon potresa 1982. godine, ludbreško područje je 1993. godine ponovno zadesio potres u kojem je znatno oštećena zgrada Sveučilišta koja je 1996. godine u velikom obimu sanirano sredstvima Ministarstva kulture. Izvršena je statička sanacija zgrade i krovništva te renoviran sanitarni čvor. Međutim, još uvijek nisu riješeni svi problemi. Ove godine nastavit će se

s drugom fazom sanacije električne instalacije koja je u nekim dijelovima zgrade stara više od trideset godina i, kao takva, potpuno neodgovarajuća današnjim građevinskim i tehničkim standardima.

U novije su se vrijeme dogodile mnoge promjene u sadržaju i organizaciji djelatnosti Učilišta. Prije svega, došlo je do promjene imena pa se danas ustanova za kulturu i obrazovanje odraslih u Ludbregu prema zakonskoj regulativi zove *Pučko otvoreno učilište "Dragutin Novak"*.

Knjižnica je 1994. godine dobila ime *Knjižnica i čitaonica "Mladen Kerstner"* i danas ima oko 20 000 knjiga dok je osamdesetih godina imala oko 9 000. Ove godine ukupno je upisano 1 483 članova. Kao zasebna cjelina u sklopu knjižnice od 1992. godine postoji Dječji odjel. Početkom 2001. godine u knjižnici je završen proces informatizacije cijelog knjižnog fonda i promovirana nova iskaznica (u prilogu).

Niža muzička škola koju je do 90 -ih pohađalo i završilo više stotina polaznika, postaje 1993. godine *Osnovna glazbena škola Ludbreg*. 1999. godine odobreno je otvaranje puhačkog odjela te se uz dosadašnje izvođenje nastave klavira, harmonike, gitare i tambure, mogu upisati i svi puhački instrumenti kao i tečaj za udaraljke. 1997. godine u sklopu Pučkog učilišta osnovan je, uz pomoć Grada Ludbrega, ljubitelja limene glazbe i glazbenika, *Gradski puhački orkestar* koji broji četrdesetak glazbenika i koji od 1999. godine djeluje kao samostalna udruga. Sredstvima Grada Ludbrega 2000. godine nabavljen je koncertni klavir marke Bosendorfer koji je smješten u kapelici sv. Križa i uvelike obogaćuje ozbiljnu glazbenu scenu u Ludbregu. Radio Ludbreg je 1996. godine prema Zakonu o telekomunikacijama postao pretežno privatna tvrtka, *Radio Ludbreg d.o.o.*, a svoj rad nastavlja u prostorima Pučkog učilišta. Ove godine obilježava 35. obljetnicu uspješnog rada.

Učilište i dalje organizira tečajeve stranih jezika, prije svega engleskog i njemačkog te druge oblike obrazovanja odraslih u suradnji s drugim obrazovnim institucijama, a prema zahtjevu korisnika. Planira se nabava kompjuterske opreme koja će omogućiti organizaciju svih oblika obrazovanja na daljinu, najpogodnijeg i najekonomičnijeg oblika obrazovanja za male sredine. U novije vrijeme neke djelatnosti pokazuju pad posjećenosti, primjerice kino, kazalište i obrazovanje odraslih zbog različitih razloga. Postoje pokazatelji koji upućuju na potrebu modernizacije kino opreme i kino dvorane kako bi se publika vratila filmskoj umjetnosti kao što je slučaj u većim gradovima.

S druge se strane razvijaju nove djelatnosti, osobito muzeologija i izdavačka djelatnost.

Od 1997. godine, na I. katu Učilišta postavljen je *stalni postav dijela etnološke zbirke* koji je temelj stvaranja cjelovite muzejske zbirke u Ludbregu. S time u vezi, 1998. godine, otvorene je *"Stalni postav zbirke sakralne umjetnosti"* u kapelici sv. Križa dvorca Batthyany koji je dio muzejske djelatnosti Pučkog otvorenog učilišta "Dragutin Novak". Učilište je u novije vrijeme, počevši od 1998. godine, izdalo četiri Haiku zbornika u okviru *"Haiku susreta"* koji je kao kulturna manifestacija prvi puta održan 1997. godine. 1998. godine, povodom 70 -te obljetnice života Mladena Kerstnera, po prvi je put održana manifestacija *"Dani Mladena Kerstnera"* u okviru koje su izdane dvije knjige (1999. i 2000. godine) vezane uz rad i život Mladena Kerstnera.

I danas, kao i u samom početku, u Učilištu se redovito odvijaju likovne izložbe, mnogobrojni koncerti, promocije knjiga, povremeno i kazališne predstave, a kino predstave se zbog smanjene posjećenosti prikazuju samo nedjeljom. Iako sa smanjenim brojem zaposlenih, Pučko otvoreno učilište "Dragutin Novak" nositelj je, inicijator i koordinator kulturnih događanja u Gradu Ludbregu, uz suradnju s mnogobrojnim kulturnim udrugama i ostalim pravnim subjektima i pojedincima.

Izvori i literatura:

1. Zapisnik Upravnog odbora Narodnog sveučilišta Ludbreg (1956. - 1971.)
2. Ludbreški list br. 55, 29. 01. 1986.
3. Usmena predaja nekolicine radnika Sveučilišta - hvala gospodi Augustinu Petraču, Franji Novaku i Franji Vrtuleku.
4. Tonski zapis razgovora koji je s Dragutinom Novakom za Radio Ludbreg vodio i snimio Franjo Vrtulek 1990. godine.
5. Prilog Franje Vrtuleka o radu Narodnog sveučilišta Ludbreg od 1980. - 1985. godine te o radu i opremanju radio stanice Ludbreg